

R. Benedictová - Kulturní vzorce

Nakladatelství: Argo, 1999, Autorka: R.Benedict 1934, Překlad: Jitka Fialová 1999

1. Úvod

Ruth Benedictová (5. června 1887 New York - 17. září 1948) je autorkou knihy Kulturní vzorce a řadí se mezi přední americké antropology. Je představitelkou konfiguracionismu, v antropologii se zaměřila na nalezení určitého prvku v kultuře, který je jejím charakteristickým a jednotícím rysem, je zodpovědný za celé fungování dané kultury, dalším zaměřením je kulturní relativismus.

R. Benedictová se v díle pokouší o posouzení a porozumění třech kultur s různými konfiguracemi. Je to kultura Pueblanů, Dobuanů a indiánů severozápadního pobřeží Ameriky. Nápomocni ji v tom jsou konfiguracionistické pojmy kulturního vzorce a kulturní integrace. Celá kniha je rozčleněna do VIII. kapitol.

2. Věda o zvycích

V první kapitole autorka stručně popsala pojmy týkající se antropologie jakožto vědy, předmětu zkoumání této vědy, metodiku tohoto zkoumání a dále potíže, s nimiž se antropologové setkávají. Antropologii v této knize pojala jako vědu o člověku v rámci společnosti. Zaměřila se na studium konvencí, hodnot a zvyků typických pro určité kulturní prostředí. Zmíněné hodnoty se liší od kulturního prostředí jiného. Zabývá se lidským chováním, které je ovlivňováno tradicemi, ve kterých je člověk vychováván (str.18).

Zde je nutné vyzdvihnout význam slova etnocentrismus, členové každé kultury totiž mají tendenci nazývat lidmi pouze sami sebe a vlastní kulturu považovat za normu(str.23).Chování člena cizí kultury je pak chápáno jako odchylka či diferenciaci může docházet k povýšeneckému postoji k jiné rase - nacionalismus. Na celém světě můžeme najít příklady, které nám ukazují, že od počátku lidských dějin je možné najít různé národy. Tyto národy dokázaly převzít kulturu národů jiných. Ve fyziologii člověka není nic, co by něco takového podmiňovalo, a nebo předurčovalo k nějaké konkrétní variantě chování. Společenská usa vyprofilované v různých kulturách- jeden příklad za všechny je při hledání partnera, zde je nespočet možností a různých způsobů, všechna přitom mají stejný základ-schopnosti, které, jsou člověku přirozené od narození.,„Kultura není podmíněna geneticky“ .(str.25)

Výše zmíněná Benedictová zkoumala studiem primitivních společností, dá se říci, že právě pro jejich separovanost měly celá staletí na rozvíjení vlastní kultury a jejích variant. „Je to jediná laboratoř společenských forem, kterou máme nebo mít budeme“ (str.27). Jako výhodu můžeme považovat jednodušší prostředí a prosté kulturní tradice, snadno se pak vymezí do obecných norem. Usnadněné je pak také odhadnutí vzájemných vztahů v daném prostředí.

Důležitým se jeví studium primitivní společnosti pro základ výzkumu kulturních forem a procesů, díky němuž spíše porozumíme významu kulturně podmíněného chování a diferenciaci klasické kulturní reakce od té, která je nám všem společná.

3. Různost kultur

„V kultuře platí totéž co v jazyce: nezbytným předpokladem funkčnosti je výběr,“ (str.31). Pomocí selekce hlásek se snažíme o srozumitelnost. Obdobou je výběr částí souvisejících s životním koloběhem součinností, tak aby dali vzniknout vlastní identitě, týká se všech společností na světě. „Každá - nazíráno očima jiné kultury - ignoruje prvky základní a využívá bezvýznamné“ (str.32)

Příkladem za všechny je proces dospívání, význam je vždy hodnocen jinak a věk dospívajících je rozlišen o celou řádku let. V tomto případě není biologická dospělost směrodatná (str.41).

4. Integrace kultur

„Kultura komplexně není pouhým součtem všech svých částí (kulturních rysů): je to výsledek jedinečného uspořádání a vzájemných vztahů...,“ (str.48). V této kapitole autorka popisuje integritu, což je proces výběru takového cíle, který je vybírán pro vlastní zájem, dochází tak k přetváření, aby bylo dosaženo jeho požadavků. Autorka zkoumá kultury jako celek(str.51). Podle Oswalda Spenglera, který ve svém díle Zánik Západu analyzoval západní civilizaci z pohledu konstantní konfigurace. Rozlišil dvě osudové ideje apollinskou a faustovskou. Benedictová pak dělí na apollinského a dionýského člověka. Apollinsky konfigurovaná kultura u svých členů podporuje umírněnost, bezkonfliktnost a neemociálnost. Apollinský člověk je bez vůle, drží se v hranicích běžného. Dionýský typ je individualistický, vášnivý, nemá problém překročit hranice běžného.

5. Pueblané v Novém Mexiku

Na Jihozápadě Spojených Států v období 12.-13.stol. se nacházela kultura jejíž představiteli byli kmeny Acomů, Hopiů a Zuňiů. Obyvatelé původně bydleli ve skalních příbytcích nacházející se ve svislých stěnách, postupem času je nahradili za hliněné domy. Ve všech příbytcích je kiva - podzemní obřadní místnost(str.56).

Náboženské obřady doprovází celý jejich společenský i osobní život. Rituály jsou nedílnou součástí jejich bytí. Obřady skýtají jakési nadpřirozeno vztahované k přesnému dodržování předávaných postupů. Zuniové žijí v absolutní teokracii - kult maskovaných bohů. Dva druhy: maskovaní bohové - kačiny a kněží - kačiny(str.63). Za nadpřirozenou bytost je považován muž v masce boha.

Tato kultura je považována za velmi společenskou co se rodiny týče, rozvod není častou záležitostí a však je přípustný. Za stěžejní je považována matrilineární rodina.(str.67) Tradice nepřikládá váhu bohatství jako takovému spíše preferuje rituální práva a výsady.

Severoamerické kultury v porovnání s Pueblany mají protichůdné životní hodnoty- dionýský x apollinský(str.70).Shora již zmíněno a popsáno.

Pueblani striktně dbali na sebeovládání, vyhraněně se staví vůči alkoholu a drogám. Nepoddávají se vášni, válka a pomsta jim nic neříká. Zosobnění jim vlastní je podle nich člověk vážený a vstřícný, bezkonfliktní a vyhýbající se funkcím. Umírněnost je jim ctností nejvyšší. Hněv je zapovězen mužům, kteří vykonávají posvátnou funkci. Pueblaniv případě úmrtí osoby blízké cítí smutek, ale zoufalství se nepoddávají (str.98).

Na straně 103 jsou zmíněny kosmologické názory, které se domnívají, že bohům je milé totéž co lidem. Ke smrti se nestaví jako ke zlu, ale jako k běžné součásti života.

Pueblani v Novém Mexiku se zaměřují na soulad s okolním světem, jako ikonu staví člověka bezkonfliktního s pokorou k náboženství. Proto je pro ně zavrženíhodný čin, jakým je sebevražda. K násilí se staví negativně, snaží se o potlačení. Snaha je, aby jedinec byl začleněn do skupiny, nevychovával ho autoritativně, v pubertě se chovají umírněně.

6. Dobu

Další dvě kultury, které autorka podrobně rozebírá, jsou kultura Dobuanů, obyvatel nevelkého ostrova v Nové Guineji. V této oblasti, severozápadní Melanésie, jsou životní podmínky nehostinné a ne zrovna mírumilovné. Tato společnost žije neuspořádaně v nikterak spolehlivém, organizovaném systému (str. 107). Uspořádání vesnic je v okruhu, hranice jsou vymezeny a samotní obyvatelé je většinou nepřekračují vzhledem k tomu, že jsou k ostatním v neustálém nepřátelství (str. 114). Důvěřovat může jedinec jen rodině z matčiny strany, tzv. susu.

Manželé žijí střídavě po roce ve vesnici rodičů (str. 108). Za nejcennější artikl je považován sladký brambor, při neúrodě může být předmětem hádek a neshod. Případné dědictví je matrilineární. V dané lokalitě věří v kouzla. Okruh kula je směnným obchodem v okruhu ostrovů, obchod vzniká na základě slibu - wabuwabu - jeden a ten samý předmět je slíben více obchodníkům (str. 122). Emocionální projevy uznávají jen v zatrpklosti a v množství konfliktů ve vlastní prospěch vše na vrub kouzel. Zlobu většina jiných společností odsuzuje zde je krutost bez slitování normou (str. 131).

7. Severozápadní pobřeží Ameriky

Na pobřeží Tichého oceánu se nachází kmen Kwakiutlů rozkládá se od Aljašky až k zálivu Puget Sound. Kmen indiánů Severní Ameriky se řadil mezi dionýský typ. Tato kultura se rozpadla v 2. polovině 19. stol.

Zabývali se především výrobou kanoi, které sloužily k přepravě, zakládali si na nevyčerpatelnosti darů moře. Majetek vznikl z nadbytku, což vedlo k rivalitě a boji o autoritu. Základem společnosti bylo dědictví. Dědicem byl nejstarší syn. Cenili si titulu, heraldických znaků a jmen. Majetek nabývali na základě darů, které byly po roce vráceny v dvojnásobném množství, jakékoliv nezdar je známkou trvalé hanby (str. 142).

Boje o převahu a moc byly součástí slavností označovaných za potlač, prakticky to znamenalo zničení a rozdání co nejvíce majetku (str. 150).

Manželství neboli obchodní transakce, důležité pro získání postavení, muž dával svá privilegia ženichovi své dcery, nevěsta však musela být vyplacena majetkem rovnocenným jejímu původu něco jako aristokratický rod (str. 157).

Vražda nebyla v této kultuře chápána jako zločin, ale prostředek k opatření dalších výsad, zajímavostí je, že získat moc bylo možné i zabitím nadpřirozené bytosti (str. 165).

Zajímavé je dělení roku na léto - rozhodující světská moc a zima - rozhodují náboženské kultury. Zvláštní postoj zaujímal vůči smrti, hodnotili ji jako urážku. Pro vyrovnání se smrtí zabíjeli jiné,

rozdávali a ničili majetek, mohli dojít až k sebevraždě.

Kawakutlové bychom v naší společnosti označili za megalomaniakální paranoiu (str.169), z této kultury bychom si měli vzít pouze odstrašující příklad.

8. Povaha společnosti

Každá kultura se vyznačuje jedinečnými rysy, které v jedné kultuře najdeme v jiné nikoliv, tyto rysy pak začleňujeme do kulturních vzorců. Integrita je v některých kulturách v přemíře v jiné v nedostatku ať už přistěhováním do jiné civilizace těch vlivů může být mnoho. Konflikt ještě neznamená, že by se integrace nemohla uskutečnit, problémy jsou součástí kultury. Proto integritu jako takovou nemůžeme ukvapeně hodnotit (str. 170).

Západní civilizaci můžeme rozdělit do společenských vrstev v určité zemi a v určitém čase, s různými normami i přesto je západní civilizace považována za nedostatečně integrovanou(str.173).

Pohledů na jednotlivce vůči skupině je několik, jeden upřednostňuje jednotlivce, protože je tvůrcem společnosti, druhý dává na vrub společnost jako celek. Biologické základy kulturního chování jsou sice nepodstatné, ale existují.

Důležitost nachází Benedictová ve vlivu sociálních determinantů. V kultuře zaujme člověk životní roli, společnost ho pak vede k určitému chování. Kulturní integraci musíme chápat v širším významu stejná sestava má jiný obsah v různých koutech světa(str.179).

Významnou sociologickou jednotkou je konfigurace kultury v naší společnosti například používaný vzorec rodiče versus děti, je to jeden možných modelů, které vychází z naší vlastní tradiční představy. V jednom sociálním řádu nebude akceptováno úplně vše(str.184).

Objektivně hodnocená společnost se může zlepšovat jen pokud ovládá dominantní rys civilizace. Společnost nás nutí k nějakému chování ovlivněného kulturou, to však může různě mutovat (str.187-8).

9. Jednotlivec a kulturní vzorec

Jednotlivec vytváří velký celek a ten se chová určitým způsobem (str. 190). Patologie je pak spatřována v dualismu 19.stol. kde bylo vžito co odeberu společnosti mám ve prospěch jednotlivce, naopak co odeberu jednotlivci získá společnost. Lépe je chápat společnost a jednotlivce v harmonii, kdy sice může dojít ke konfliktu, ale ne k protichůdnému vztahu. Zákon a společenský řád však není na stejné úrovni.

Jednotlivec přispívá do civilizace na základě kultury, jak kultura tak civilizace se vzájemně podpoří (str.191). Člověk je jeden z nejprizpůsobivějších tvorů, většina jedinců přijme za vlastní chování diktované společností(str.194). Frustraci pak vyvolá osoba, která společenskému chování odporuje, můžeme ji ignorovat a nebo přijmout. V našich západních končinách je nejpříhodnějším příkladem homosexualita(str.202).

Záleží na kultuře, na jednu stranu si může vysoce hodnotit nezařazené typy lidí kteří se stanou pro

společnost přijatelnými a na straně druhé mohou být typy lidí, kteří se odcizí společnosti, protože mají svůj svět.

Nutit někoho, aby přebíral co je mu cizí není cestou k začlenění (str.203). Vhodnější se jeví následující směry: • Vycházet z přirozenosti jedince a tuto stránku rozvíjet, • Podpořit rozvoj individuality a přehodnotit vazbu na standardy, naznačit odklon od nenormálního.

Západokanadských Kwakiutlům staví návrh společenské postavení a vlastní prestiž.

R. Benedictová také věnovala pozornost začlenění nepřizpůsobivým jedincům do kultur ve kterých žili. Pokud má jedinec zájem, lépe zvládá své dysfunkce a dosahuje psychické pohody. Pro jedince, který jde proti proudu je důležité naučit se chápat sám sebe a svoji povahu. Tito lidé jdou za hranici sociálních norem, vzbuzují negativní emocionální pocity, dá se to chopit až jako psychické týrání, které se pak dále promítá do osobnosti samotných dětí, později to může ovlivnit společnost jako takovou.

10. Závěr

Západní civilizace je dnes zahlcena nově vznikajícími kulturními standardy oproti tomu jsou ty co pro změnu zanikají. Mění se i pohled na vývoj toho co je normální.

Společenské vědy jako takové mají za cíl objektivně popsat relativitu kultur. To má význam především pro sociologii i psychologii. Nejistota vyvolává pesimismus a tím i zmatek.

Pokud se názor stane běžným, dojdeme ke skutečnému společenskému přesvědčení. Existenci vzorce života můžeme postavit jako základ naděje a tolerance.

11. Seznam použitých zdrojů

Kulturní vzorce, Nakladatelství: Argo, 1999, Autorka: R. Benedict 1934, Překlad: Jitka Fialová 1999. ISBN 80-7203-212-7.

Počet shlédnutí: 231

From:

<https://www.hks.re/wiki/> - Hospodářská a kulturní studia (HKS)

Permanent link:

https://www.hks.re/wiki/r.benedictova-_kulturni_vzorce-_rojikova_miroslava

Last update: **29/05/2024 19:39**

